

Nosowa czy ustna?

Nosowa czy ustna?

Okładka

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Kiedy przy wymawianiu głoski powietrze z płuc wydostaje się tylko przez jamę ustną, powstają **głoski ustne**. Kiedy powietrze przepływa przez jamę ustną i nosową, powstają **głoski nosowe**.

W języku polskim jest sześć głosek nosowych: **ą, ę, m, m', n, ń**.

Ćwiczenie 1

Zatkaj nos i spróbuj wymówić głoski: m, b, s, n, k, ń. Ustal, które spółgłoski trudniej było wymówić.

Ćwiczenie 2

Mateusz i Asia, bawiąc się na strychu, znaleźli wiele ciekawych rzeczy. Mateusz wyszukał siedem przedmiotów, w których nazwach znajdują się głoski nosowe, a Asia siedem takich, w których nazwach są tylko głoski ustne. Uporządkuj znalezione rzeczy, umieszczając je w odpowiednich ramkach.

Rzeczy znalezione przez Mateusza

Rzeczy znalezione przez Asię

łopata

grzebień

materac

świecznik

lustro

budzik

widły

dzbanek

grabie

kosz

szuflada

tamburyn

wanna

nożyczki

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Podaj nazwy własne zaczynające się na **m**, **n** i zanotuj je w tabeli.

Litera	Imię	Nazwisko	Państwo	Miasto	Rzeka	Planeta
M						
N						

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 4

Podaj nazwy pospolite zawierające głoski nosowe **ą**, **ę** i zanotuj je w tabeli.

Głoska nosowa	Zwierzę	Roślina	Przedmiot	Część ciała	Kolor	Pojazd
ą						
ę						

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 5

Uzupełnij w zdaniach brakujące nazwy młodych zwierząt. Pamiętaj o użyciu głosek nosowych w zakończeniach utworzonych wyrazów.

- Młody koń to .
- Dziecko świni to .
- Krowa wydaje na świat .
- Z jaja kury wykluwa się .
- Ptaka, który właśnie wykuł się z jajka, to .
- Na dziecko owcy powiemy .
- Mały kot to inaczej .

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Zapamiętaj!

Czasowniki w 1.os. lp. czasu teraźniejszego są zakończone samogłoską nosową **ę**, np. pisz**ę**, rysuj**ę**, a w 3.os. lm. są zakończone samogłoską nosową **ą**, np. pisz**ą**, rysuj**ą**.

Źródło: a. nn., tylko do użytku edukacyjnego na zpe.gov.pl.

Ćwiczenie 6

Utwórz od podanych bezokoliczników formy 1. os. lp. czasu teraźniejszego. Uzupełnij nimi zdania.

uczyć się, czuć, chodzić, śmiać się, bać się, biec, czesać się, myśleć

- od ucha do ucha.
- na jeża.
- na własnych błędach.
- własnymi drogami.
- o niebieskich migdałach.
- o własną skórę.
- pismo nosem.
- na jednej nodze.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 7

Uzupełnij zdania poniższymi czasownikami. Zastosuj formy 3. os. lm. czasu teraźniejszego. Zwróć uwagę na użycie głosek nosowych w zakończeniach utworzonych wyrazów.

uczyć się, czuć, chodzić, śmiać się, bać się, biec, czesać się, myśleć

____	od ucha do ucha.
____	na jeża.
____	na własnych błędach.
____	własnymi drogami.
____	o niebieskich migdałach.
____	o własną skórę.
____	pismo nosem.
____	na jednej nodze.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Zapamiętaj!

W różnych formach czasowników zakończonych w bezokoliczniku na **-ać** przed **ł** i **l** zawsze występują samogłoski nosowe **ą** i **ę**. Zapisujemy: wziąć - wziął, wzięli, zacząć - zaczął, zaczęli, mimo że w wymowie nie słychać samogłosek **ą** i **ę**. Nie ma czasownika zakończonego na **-oł**.

Samogłoski nosowe

Źródło: a. nn., tylko do użytku edukacyjnego na zpe.gov.pl.

Ćwiczenie 8

Uzupełnij zdania poniższymi czasownikami w formie 1. os. lp. czasu przeszłego w rodzaju męskim i żeńskim.

	/		nogi za pas.
	/		z innej beczki.
	/		snem sprawiedliwego.
	/		blado.
	/		pod prąd.
	/		z prawdą.
	/		w czoło.

Puknąłem się

Płynąłem

Uśmiechnąłem się

Minąłem się

Zacząłem

Płynęłam

Uśmiechnęłam się

Wziąłem

Zasnąłem

Minęłam się

Puknęłam się

Wzięłam

Zaczęłam

Zasnęłam

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Zapamiętaj!

W wyrazach obcego pochodzenia piszemy: **-om-, -on-, -em-, -en-**, mimo że przy wymawianiu tych części słychać głoski nosowe ą, ę, np. kompozytor, konto, tempo, renta.

Źródło: a. nn., tylko do użytku edukacyjnego na zpe.gov.pl.

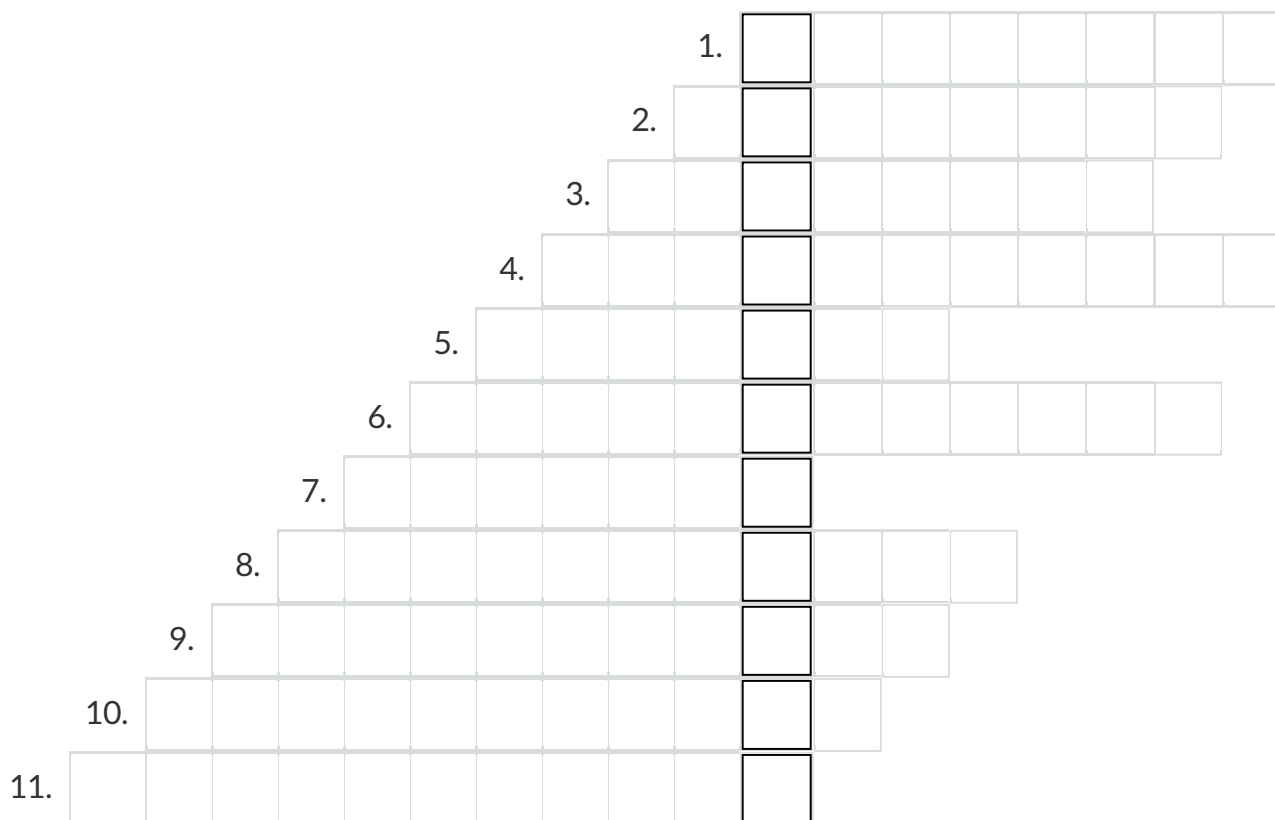
Ćwiczenie 9

Wypisz z poniższych ciągów wyrazowych słowa obcego pochodzenia z -om-, -on-, -em-, -en-.

1. temperówkakomputercentymetrkomplementlontklombsenskoncert
2. patentplombarentasondalegendaprezentelementkontopontonfundament
3. centralakonferencjacementdentystapensjalamentstempelstonkaatrament

Ćwiczenie 10

Wykorzystując słownik wyrazów obcych, wpisz brakujące słowa do diagramu, a dowiesz się, jak nazywa się uroczyste poświęcenie kościoła, dzwonów itp. Wszystkie słowa zaczynają się na sylabę kon-.

1. Wielki obszar lądu otoczony przez morza.
2. Jaskrawe przeciwieństwo.
3. Zebranie kardynałów w szczelnie zamkniętym miejscu, w celu wybrania papieża.
4. Niemiłe zdziwienie, zakłopotanie.
5. Publiczne wykonanie utworów muzycznych.
6. Wytrwałość w dążeniu do czegoś.
7. Wytrawny znawca rzeczy pięknych, wytwornych.
8. Piętro budynku.
9. Rozmowa towarzyska.
10. Tajna, nielegalna działalność polityczna.
11. Ciąg dalszy.

Zapamiętaj!

Samogłoski nosowe **ą**, **ę** są charakterystyczne tylko dla języka polskiego, dlatego występują w wyrazach rodzimych, np. podr**ę**cznik, ksi**ą**żnica, d**ą**b.

Ćwiczenie 11

W poniższych zdaniach znajdują się błędnie zapisane wyrazy. Odszukaj je i wpisz w wyznaczonych miejscach ich poprawne formy.

Szczeńcia ojcowskiego syn nie dziedziczy.

Uderz w stół, a nożyce się **odezwom**.

Rzadka rzecz **miendzy** braćmi zgoda.

Baba z wozu, **konią** lżej.

Zapomniał wół, jak **cielenciem** był.

Świento Barbary po wodzie, Boże Narodzenie po lodzie.

Skompy dwa razy traci.

Raz na wozie, raz pod **wozę**.

Gdy **pajonk** w lipcu przychodzi, to za sobą deszcz przywodzi, gdy swą **pajenczynę** snuje, bliską burzę czuje. ,

Dla **chconcego** nic trudnego.

Gdy się grzmot w lipcu od południa poda, **drzewą** się znaczy szwank i nieuroda.

I ostatnim **kensem** chleba podzielić się z bratem trzeba.